

лените предприятия по признаците „Задължения общо“ и „Лева равностойност на получената валута“ показва, че много от тях имат нулеви стойности по тези показатели. При различните от нула стойности се наблюдава голяма вариация. Аналогична е и ситуацията с показателя „Просрочени банкови кредити“. Подобни резултати могат да се очакват и при включването в изследването на показателите „Задължения към доставчици“ и „Вземания по продажби“.

Оказва се, че нулевите стойности по определени показатели представляват реална опасност - без да имат принос в общата сума, те увеличават с бройката си някой множител или делител във формулата за изчисляване обема на извадката (вж. формула 3), което в крайна сметка намира израз в неоправдано голям обем на извадката (Ст. Цонев и колектив, 1990). Едно решение за преодоляване на тази опасност е в наблюдението да се включват само предприятията, които притежават пълен набор от ненулеви показатели (Ст. Цонев и колектив, 1990, с. 29). Такова решение според мен би ограничило познавателните възможности на извадковото изучаване. Прилагането му на практика означава от генералната съвкупност да се отстранят предприятията, които към момента на изследването нямат просрочени задължения или нямат постъпления във валута, или имат нулев резултат от дейността. По-уместно би било да се „почисти“ не изходният списък на предприятията от тези, които приемат нулеви стойности по някои от показателите, а предварителният списък на показателите от тези, които приемат ненулеви стойности при малко от предприятията. От теорията на репрезентативните изучавания е известно, че показателите, които се наблюдават относително рядко при изследваните единици, не са подходящи за извадково изучаване. Тогава възниква въпросът дали да се откажем от тяхното изучаване и да се задоволим само с резултатите от провеждащите се с по-голяма периодичност изчерпателни изследвания. Друго решение на проблема е използването на периодични нерепрезентативни статистически изучавания под формата на анкетни проучвания, които в немалко случаи биха предоставили по-богата информация.

Когато показателите се различават значително в изискванията си към обема на извадката, обикновено се удовлетворяват изискванията на най-претенциозния показател. Много често обаче в практиката, дори и при значителни различия, се оказва нецелесъобразно спазването на този принцип. Такава стратегия бе приложена и в проведения експеримент. В изследването за базисен показател, чийто обем на извадката се използва за оценка и на останалите показатели, бе избран показателят „Заети лица“. За оценка на този показател са необходими средно 17% от общия брой на единиците, включени в експеримента. Този обем превишава значително изисквания от обособените като първа група „особено подходящи за извадково изучаване“ показатели. Това предполага получаване на оценки с по-голяма от предвидената точност. За останалите показатели, които изискват обем, по-голям от 17%, се очакват резултати с по-голяма от предварително зададената относителна максимална грешка от 20%. Въпреки че показателите изискват по-голям от 20% относителен обем на извадката, те бяха включени в следващите етапи на експеримента с цел получаване на допълнителна информация относно пригодността им за извадково изучаване.